

Field : Education Psychology

Type : Research Article

Received: 25.03.2016 - *Accepted*: 22.05.2016

Lise Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesinin İncelenmesi¹

Gökhan ARIKAN¹, Mediha SARI²

¹Harran Üniversitesi BESYO, Şanlıurfa/TÜRKİYE, E- posta: arikangokhan@hotmail.com

²Çukurova Üniversitesi, Adana/TÜRKİYE, E- posta: msari@cu.edu.tr

Öz

Eğitim alanında her geçen gün önemi daha da artan okul yaşam kalitesi kavramı, Türkiye eğitim alanyazında yeni araştırılmaya başlanan bir konu olduğundan, bu alanda yapılmış çalışmaların sayısı da oldukça sınırlıdır. Eğitim çağındaki her bireyin yaşamının önemli bir bölümü okulda geçtiğinden yapılan her çalışmanın, bireyin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimine katkı sağlayacak olan bu kavramın öneminin vurgulanması bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Tarama modelindeki bu betimsel çalışmada lise öğrencilerinin, okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Spor ve Anadolu Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise Adıyaman, Şırnak, Diyarbakır, Siirt ve Şanlıurfa illerinden seçilen birer Spor ve birer Anadolu Lisesinin 9, 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinden seçilen birer şubede öğrenim gören 923 öğrenciden oluşmuştur. Kişisel Bilgi Formu ve Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) kullanılarak toplanan verilerin analizinde bağımsız gruplar t-testi ile tek yönlü varyans (ANOVA) analizleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda; öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesi puanlarının genel olarak orta düzeyde olumlu olduğu; puanlar arasındaki anlamlı farkların Spor lisesi öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir. Her iki grup için en yüksek ortalama "Statü" boyutundadır. Bulgulara dayanılarak liselerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lise, anadolu lisesi, spor lisesi, okul yaşam kalitesi

¹ Bu makale, 13-15 Nisan 2016 tarihlerinde Kazakistan'da yapılan 5. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Examination of Quality of School Life in High School Students

Abstract

Because the subject of Quality of Life at School the importance of which is increasing in the field of education day by day, is new in the education literature in Turkey, the number of researches conducted in this field are rather limited. As a significant part of the life of every individual who is at the age of schooling is spent at school, any research conducted is useful in terms of emphasizing the importance of this concept which is to contribute to the academic, social, and psychological development of an individual. In this descriptive study by screening method, the aim is to examine students' perception about the quality of life in their schools. The total population of the study consists of the students in Sports and Anatolian High Schools in South-Eastern Anatolian Region. The sample of the study consists of 923 students picked out of the 9th, 10th, 11th, 12th grades in a Sports School and an Anatolian High School located in each of Adıyaman, Şırnak, Diyarbakır, Siirt, and Şanlıurfa. Independent group t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to analyze the data collected by Personal Information Form Scale, and Quality of Life in High Schools Scale (QLHSS). Results show that the points of the students in quality of life scale in their schools is generally positive on a moderate level and that the significant differences between points are in favor of the students in sports schools. The highest mean for both groups are on 'Status' level. Based on the results, some suggestions are presented regarding the development of quality of life at high school and the increase of students'

Keywords: High school, anatolian high school, sports school, school life quality

Giriş

Okuldaki yaşamın kalitesi, eğitimin önemli bir parçası olarak görülmekte, öğrencilerin istenilen düzeye gelebilmeleri bakımından büyük önem taşımaktadır (Mok ve Flynn, 1997). Okul yaşam kalitesi, eğitimin; öğrencileri, gerek akademik, gerek sosyal, gerekse psikolojik açıdan birçok alanda, hedeflenen kazanımlara maksimum düzeyde ulaştırabilmesidir (Sarı 2007).

Yaşam kalitesi kavramında olduğu gibi okul yaşam kalitesini de çok yönlü doğasından dolayı tek bir disipline dayalı olarak tanımlamak yeterince açıklayıcı olmamaktadır. Çünkü yaşam kalitesinin bileşenleri arasında hem nesnel hem de öznel bileşenleri bulunmaktadır (Karaduman 2006; Gönen 2003). Bunun yanında kalite sözcüğü öznellik ve görelilik anlamını da çağrıştırdığı için bireyin algılamaları ile yakından ilişkilidir ve bu bağlamda da sosyo-kültürel bir özellik taşımaktadır (Ersoy 2005). Bu özellikleri kapsayan okul yaşam kalitesinin boyutlarının da çok yönlü olması, bu kavramı açıklamada çok kesin, net ifadelere ulaşılamamasına yol açmıştır.

Okul yaşam kalitesiyle ilgili tanımlar incelendiği zaman; okul yaşam kalitesinin okulun, toplumun beklentileri doğrultusunda öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimlerine katkıda bulunma ve öğretmen, öğrenci, yönetici ve diğer çalışanların bu ortamda kendilerini mutlu ve güvende hissetme düzeyi olarak tanımlandığı görülmektedir (Mok ve Flynn, 2002). Sarı'ya göre okul yaşam kalitesi, çocukların toplumun beklentileri doğrultusunda yetişirken, uzun yıllarını geçirdikleri okuldan tatmin olma düzeylerini ifade etmektedir (Sarı 2007). Okul yaşam kalitesi, çocukların okul yaşamına dahil olmaları ve bu ortamla kaynaşmalarından meydana gelen iyi olma halidir (Karatzias 2001). Öğrencinin okulda mutlu bir birey olarak yer alması, okul içi ve dışı zamanlarında okulun bir parçası olarak hissedebilmesi, okulundan gururla bahsedebilmesi öğrenci üzerinde, dolaylı olarak da okuldaki diğer bireyler ve eğitimin diğer çıktıkları üzerine pozitif yansımalar yaratacaktır.

Bu çalışmada okul yaşam kalitesi kavramı spor lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencileri üzerinde incelenmiş ve çeşitli değişkenler bakımından karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Spor Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları nasıldır ve bunlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Spor Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Spor Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, spor lisesi ve Anadolu lisesi öğrencilerinin; Okul Yaşam Kalitesi (OYK) algılarının incelendiği tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı spor lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde spor lisesi bulunan

her ilden (Adıyaman, Şırnak, Diyarbakır, Siirt ve Şanlıurfa) bir Spor Lisesi ve bir Anadolu Lisesi olmasına özen gösterilmiştir. Bu liselerden yansız örnekleme yöntemiyle 9, 10, 11 ve 12. sınıf düzeyinden birer şube seçilerek, ölçekler bu şubelere uygulanmıştır. Çalışmaya on liseden toplam 923 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 483'ü Anadolu Lisesi; 440'ı ise Spor Lisesi öğrencisidir.

Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Devam ettikleri okul türüne göre lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine dağılımı Tablo1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Anadolu ve Spor Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sınıf Düzeyi Lise Türü		9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf	Toplam
		Anadolu Lisesi	f	146	129	114
	%	30.22	26.70	23.60	19.46	100
Spor Lisesi	f	140	103	97	100	440
	%	31.81	23.40	22.04	22.72	100
Toplam	f	286	232	211	194	923
	%	30.98	25.13	22.86	21.01	100

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımlarının gösterildiği Tablo 1 incelendiğinde, toplam 483 kişi olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin 146'sının (%30.22) 9. Sınıf, 129'unun (%26.70) 10. Sınıf, 114'ünün (%23.60) 11. sınıf ve 94'ünün (%19.46) de 12. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 440 Spor Lisesi öğrencisinin sınıf düzeyine göre dağılımı ise 140 (%31.81) 9. sınıf, 103 (%23.40) 10. sınıf, 97 (%22.04) 11. sınıf ve 100 (%22.72) 12. sınıf şeklindedir.

Buldukları illere göre lise öğrencilerinin cinsiyet özelliklerine ait dağılımlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. İller Bazında Anadolu ve Spor Lisesi Öğrencilerinin Cinsiyet Göre Dağılımlarına Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Lise Türü		İller		Şanlıurfa	Adıyaman	Diyarbakır	Siirt	Şırnak
		f	%					
Anadolu Lisesi	Kız	f		43	49	41	57	39
		%		22.63	27.07	20.29	27.53	27.27
	Erkek	f		59	56	68	39	32
		%		31.05	30.93	33.66	18.84	22.37
Spor Lisesi	Kız	f		28	27	31	32	17
		%		14.73	14.91	15.34	15.45	11.88
	Erkek	f		60	49	62	79	55
		%		31.57	27.07	30.69	38.16	38.46
Toplam		f		190	181	202	207	143
		%		100	100	100	100	100

Öğrencilerin iller bazında cinsiyete göre dağılımlarının gösterildiği Tablo 2 incelendiğinde, toplam 190 kişinin araştırmaya katıldığı Şanlıurfa ilinde, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 43'nün (%22.63) kız, 59'nun (%31.05) erkek; Spor Lisesi öğrencilerinin ise 28'nin (14.73) kız, 60'nın (%31.57) erkek olduğu görülmektedir. Adıyaman ilinde Anadolu Lisesi öğrencilerinin 49'u (%27.07) kız, 56'sı (%30.93) erkek; Spor Lisesi öğrencilerinin 27'si (%14.91) kız, 49'u (%27.07) erkektir. Adıyaman ilinden toplam 181 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Toplam 202 kişinin araştırmaya katıldığı Diyarbakır ilinde Anadolu Lisesi öğrencilerinin 41'nin kız (%20.29), 68'inin erkek (%33.66); Spor Lisesi öğrencilerinin 31'nin (%15.34) kız, 62'sinin (%30.69) erkek öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir. Siirt ilinden çalışmaya toplam 207 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde Anadolu Lisesi öğrencilerinin 57'sinin (%27.53) kız, 39'unun (%18.84) erkek; Spor Lisesi öğrencilerinin ise 32'sinin (%15.45) kız, 79'unun (%38.16) erkek olduğu görülmektedir. Şırnak ilinde Anadolu Lisesi öğrencilerinin 39'u (%27.27) kız, 32'si (%22.37) erkek; Spor Lisesi öğrencilerinin ise 17'si (%11.88) kız, 55'i (%38.46) erkektir. Şırnak ilinden toplam 143 öğrenci araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, veriler; Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (Sarı 2011) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu, katılan öğrencilerin kişisel bilgilerini tanımaya yönelik sorular yer almaktadır. Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) ise (Sarı 2006) ve daha sonra da Sarı tarafından geliştirilen, beşli derecelendirme ölçeği üzerinden (1. Kesinlikle Katılmıyorum – 5. Kesinlikle Katılıyorum) yanıtlanan, 35 maddelik Likert tipi bir ölçme aracıdır (Sarı 2011). LİSEYKÖ, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları .68 -. 86 arasında değişen yedi alt ölçekten oluşmakta ve toplam varyansın % 60.59'unu açıklamaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistikleri incelemenin yanı sıra, ikili karşılaştırmalar için bağımsız gruplar t – testi; çoklu karşılaştırmalar için de tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda farkların kaynağını incelemek amacıyla Scheffe testinden yararlanılmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

Bulgular

Spor Lisesi Öğrencileri İle Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 3. Okul Türüne Göre Öğrencilerin LİSEYKÖ Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, t ve p Değerleri

Okul Türü / Ölçek Puanları	Anadolu Lisesi (N=483)		Spor Lisesi (N= 440)		t	p
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss		
Öğretmenler	3.20	.84	3.76	.90	-9.71	.000
Statü	3.51	.85	3.83	.90	-5.54	.000
Okul Yöneticileri	2.58	1,03	3.15	1.12	-8.07	.000
Okula Yönelik Duygular	3.25	.80	3.89	.83	-11.87	.000
Öğrenciler arası etkileşim	2.87	.79	3.01	.85	-2.48	0.13
Sosyal etkinlikler	3.39	.87	3.54	.83	-2.53	0.12
LİSEYKÖ Toplam	3.13	.57	3.56	.64	-10.69	000

Bulgular Anadolu Lisesi öğrencileri açısından incelendiğinde Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği, “Öğretmenler” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.20, “Statü” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.51, “Okul Yöneticileri” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 2.58, “Okula Yönelik Duygular” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.25, “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 2.87, “Sosyal Etkinlikler” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.39, “LİSEYKÖ Toplam” puanlarına ait ortalamasının ise 3.13 olduğu görülmektedir. Bulgular Spor Lisesi öğrencileri açısından incelendiğinde ise Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği “Öğretmenler” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.76, “Statü” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.83, Okul Yöneticileri boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.15, “Okula Yönelik Duygular” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.89, “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.01, “Sosyal Etkinlikler” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.54, LİSEYKÖ toplam puanlarına ait ortalamasının ise 3.56 olduğu görülmektedir. İki grubun ortalamaları arasındaki farklar, “Öğretmenler”, “Statü,” “Okul Yöneticileri”, “Okula Yönelik Duygular” puanlarında Spor Lisesi öğrenciler lehine olacak şekilde. 05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). “Öğrenciler Arası Etkileşim”, “Sosyal etkinlikler” boyutları ile LİSEYKÖ Toplam puanlarına ait ortalamalar arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Cinsiyete Göre Spor Lisesi Öğrencileri İle Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi Algılarına İlişkin Bulgular

Cinsiyetine göre öğrencilerin LİSEYKÖ puanlarına ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek üzere yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğrencilerin LİSEYKÖ Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, t ve p Değerleri

Cinsiyet	Kız (N=364)		Erkek (N= 559)		t	p
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss		
Öğretmenler	3.45	.91	3.47	.91	-.25	.797
Statü	3.65	.86	3.67	.90	-.44	.659
OkulYöneticiler	2.81	1.06	2.88	1.14	-.86	.388
Okula Yönelik Duygular	3.52	.87	3.57	.87	-.82	.409
Öğrenciler Arası Etkileşim	2.86	.83	2.98	.81	-.13	.033
Sosyal Etkinlikler	3.53	.87	3.42	.84	1.87	.061
LİSEYKÖ Toplam	3.31	.64	3.35	.64	-.83	.403

Tablo 4’te sonuçları gösterilen bağımsız gruplar t-testi sonucunda kız öğrenciler için Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği “Öğretmenler” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.45, “Statü” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.65, “Okul Yöneticileri” boyutuna ait aritmetik ortalama 2.81, “Okula Yönelik Duygular” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.52, “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutuna ait aritmetik ortalama 2.86, “Sosyal etkinlikler” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.53, LİSEYKÖ toplam puanlarına ait ortalama da 3.31 olarak hesaplanmıştır.

Erkek öğrenciler için Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği “Öğretmenler” boyutuna ait ortalama 3.47, “Statü” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.67, “Okul Yöneticileri” boyutuna ait aritmetik ortalama 2.88, “Okula yönelik Duygular” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.57, “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutuna ait aritmetik ortalama 2.98, “Sosyal Etkinlikler” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.42, LİSEYKÖ toplam puanına ait aritmetik ortalama 3.35 olarak hesaplanmıştır. İki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farklar, “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutunda erkek öğrenciler lehine olacak şekilde.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Sınıf Düzeyine Göre Spor Lisesi Öğrencileri İle Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi Algılarına İlişkin Bulgular

Sınıf düzeyine göre spor lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin LİSEYKÖ puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin LİSEYKÖ Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	df	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
Öğretmenler	9	286	3.67	.93	3	7.95	.000	9>10; 9>11; 9>12
	10	232	3.30	.92				
	11	211	3.44	.88				
	12	194	3.38	.84				
Statü	9	286	3.46	.91	3	1.13	.336
	10	232	3.69	.91				
	11	211	3.59	.89				
	12	194	3.73	.86				
Okul Yöneticileri	9	286	3.63	.87	3	8.03	.000	10>12; 10>11;10>9
	10	232	3.66	.89				
	11	211	3.08	1.14				
	12	194	2.86	1.02				
Okula Yönelik Duygular	9	286	2.76	1.09	3	5.34	.001	12>11; 12>10; 12>9
	10	232	2.60	1.13				
	11	211	2.85	1.11				
	12	194	3.69	.88				
Öğrenciler Arası Etkileşim	9	286	3.56	.82	3	2.35	.071	9>10; 9>11; 9>12
	10	232	3.52	.82				
	11	211	3.37	.94				
	12	194	3.55	.87				
Sosyal etkinlikler	9	286	3.59	.88	3	3.41	.017	9>10;9>11; 9>12
	10	232	3.40	.85				
	11	211	3.43	.83				
	12	194	3.37	.83				
LİSEYKÖTOPLAM	9	286	3.47	.66	3	7.56	.000	9>10; 9>11; 9>12
	10	232	3.30	.63				
	11	211	3.31	.59				
	12	194	3.21	.64				

Sınıf düzeyine göre lise öğrencilerinin LİSEYKÖ puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları incelendiğinde, LİSEYKÖ “Öğretmenler” boyutundan alınan aritmetik ortalamaların 9.sınıflar için 3.67, 10.sınıflar için 3.30, 11.sınıflar için 3.44, 12.sınıflar için 3.38; “Statü” boyutundan alınan puanlar incelendiğinde aritmetik ortalamasının 9.sınıflar için 3,46, 10.sınıflar için 3.69, 11. sınıflar için 3.59 ve 12.sınıflar için 3.73; “Okul Yöneticileri” boyutundan alınan puanlar incelendiğinde aritmetik ortalamasının 9.sınıflar için

3.63, 10.sınıflar için 3.69, 11. sınıflar için 3.08 ve 12. sınıflar için 2.86; “Okula Yönelik Duygular” boyutuna ait puanlar incelendiğinde aritmetik ortalamaların 9. sınıflar için 2.76, 10. sınıflar için 2.60, 11. sınıflar için 2.85 ve 12.sınıflar için 3.69; “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutunda elde edilen aritmetik ortalamaların 9. sınıflar için 3.56, 10. sınıflar için 3.52, 11. sınıflar için 3.37 ve 12.sınıflar için 3.55;“Sosyal etkinlikler” boyutuna ait aritmetik ortalamaların da 9. sınıflar için 3.59, 10.sınıflar için 3.40, 11. sınıflar için 3.43 ve 12.sınıflar için 3.37 olduğu görülmektedir. LİSEYKÖ Toplam puanlarından elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamalar ise 9. sınıflar için 3.47, 10.sınıflar için 3.30, 11. sınıflar için 3.31 ve 12.sınıflar için de 3.21 olarak hesaplanmıştır.

Sınıf düzeyine göre elde edilen puanların ortalamaları arasındaki farklar “statü” alt ölçeği dışındaki tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Bu farkların kaynağını incelemek üzere yapılan Scheffe F testi sonucunda elde edilen anlamlı farkların, “Öğretmenler”, “Öğrenciler Arası Etkileşim”, “Sosyal etkinlikler” ve LİSEYKÖ toplam puanlarında 9. Sınıflarla 10, 11 ve 12. Sınıflar arasında 9 sınıflar lehine; “Okul Yöneticileri” boyutunda elde edilen anlamlı farkların 10. sınıflarla, 9, 11 ve 12. Sınıflar arasında 10. sınıflar lehine; “Okula Yönelik Duygular” boyutunda elde edilen anlamlı farkların ise 12. sınıftaki öğrencilerin puanları ile 9, 10 ve 11. Sınıflardaki öğrencilerin puanları arasında 12. Sınıftaki öğrencilerin puanları lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($p < .05$).

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada elde edilen bulgulara göre “Spor Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında cinsiyete göre yapılan analizler sonucunda, “Öğrenciler Arası Etkileşim”, puanlarına ait aritmetik ortalamalar arasındaki farkların erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğu bulunmuştur. Alınan puanlar cinsiyet açısından incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrenciler için en yüksek ortalamanın “Statü” boyutuna, en düşük ortalamanın ise “Okul Yöneticileri” boyutuna ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Alan yazında öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarında kız öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunduğunu belirten araştırmalar da mevcuttur. Örneğin, Majeed and Marks kız öğrencilerin, erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında, okullarındaki yaşam kalitesini daha olumlu algıladıkları belirlenmiştir(Marks 1998). Ayrıca, değişik kademelerde yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin, okul yaşam kalitesi algısının, daha yüksek ortalamalarda olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır (1; 2).

Liselerde yaşam kalitesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıf düzeyi bakımından yapılan karşılaştırmalarda yine farklı sonuçların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Örneğin (Gedik 2014), bu araştırmanın bulgularına paralel olacak şekilde 12. sınıf öğrencilerinin 10. ve 11. sınıf öğrencilerine göre okul yaşam kalitesi algılarının daha düşük olduğunu, okullarından tatmin olma düzeylerinin üst sınıflarda azaldığını ortaya koymuştur. Buna benzer bulgular “Empatik Sınıf Atmosferi ve Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine Etkisi” konulu çalışmada ortaya konulmuş; LİSEYKÖ puan ortalamaları 9. sınıflar için 3.17, 10 sınıflar 2.95, 11 sınıflar içinse 2.79 olarak bulunmuştur (Sarı 2012). Sarı ve Durmaz da yaptıkları çalışmalarda LİSEYKÖ puanlarında 9. sınıflar lehine anlamlı farklar bulmuşlardır (Sarı 2012; Durmaz 2008).

Öte yandan, alanyazında bu ve benzer bulgular elde edilen diğer çalışmaların bulgularıyla uyumsuz sonuçların elde edildiği çalışmalara da ulaşılmıştır. Bunlardan biri 2012-2013 de çalışma evrenini, Şanlıurfa - Birecik merkezinde bulunan 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin

oluşturduğu araştırmadır (Tunç vd.,2013). Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okul yaşam kalitesi algılarında anlamlı farklar görülmemiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre LİSEYKÖ puanları Anadolu Lisesi öğrencileri açısından incelendiği zaman, en yüksek ortalamanın 3.51'le “Statü” boyutuna, en düşük ortalamanın 2.81'le “Okul Yöneticileri” boyutuna ait olduğu görülmüştür. Spor Lisesi öğrencileri arasında ise en yüksek ortalama 3.89' la “Okula yönelik duygular” boyutuna, en düşük ortalama 3.01'le “Öğrenciler Arası Etkileşim” boyutuna aittir. LİSEYKÖ toplam puanlarına ait ortalamalar ise Anadolu Lisesi öğrencileri için 3.13; Spor Lisesi öğrencileri için ise 3.56 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular genel olarak öğrencilerin liselerindeki yaşam kalitesini, çok yüksek olmamakla birlikte orta düzeyde olumlu algıladıklarına işaret etmektedir. (Sarı 2012) 281 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşmıştır. (Gedik'in 2014) yine LİSEYKÖ'yü kullanarak yaptığı araştırmada da öğrenciler, ölçekteki ifadelerle genel olarak “orta düzeyde” katılmışlardır. (Kesici vd., 2012) da liselerin yaşam kalitesini ortanın biraz üzerinde değerlendirmişlerdir.

Anadolu Liselerinde en yüksek puanların statü boyutunda elde edilmiş olması da önceki araştırma bulgularıyla uyumlu bir sonuçtur. (Sarı'nın 2012) yaptığı çalışmada da en yüksek puanlar statü boyutunda elde edilmiştir. (Sarı vd.,2008) göre, “Statü” boyutuna ilişkin ortalamanın öğrenci görüşlerine göre yüksek çıkması, öğrencilerin kendilerine, okullarındaki yerlerine, başkaları tarafından nasıl algılandıklarına vs. yönelik olumlu duygular taşımalarından kaynaklanmış olabilir. (Kesici vd., 2012) ise öğrencilerin, statü boyutundan yüksek ortalamaya sahip olmasını statü ve saygınlık gereksinimlerinin okullarında belli bir ölçüde karşılanmış olabileceği şeklinde açıklamışlardır. Ergenin ihtiyaçlarından biri de toplumsal saygınlık ve statü kazanmaktır. Ergenin toplumsal uyumu, büyük ölçüde bu ihtiyacın karşılanmasına bağlıdır. Bireyin içinde yaşadığı toplumun, onu artık bir çocuk gibi görmeyi bıraktığı fakat henüz yetişkin statüsünü, rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemi olarak tanımlanan ergenlikte birey, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duymaktadır. Sosyal uyum, geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır (Yavuzer 1995).

Sarı'nın çalışmasında elde edilen en düşük ortalamanın okul yöneticileri boyutuna ait olması da yine bu araştırmanın bulgularıyla uyumlu bir sonuçtur (Sarı vd., 2007). (Halawah'a 2005) göre, okul ikliminin olumlu algılanmasında, okul yöneticileri önemli bir etkiye sahiptir. Okul ikliminin olumlu algılanması, yöneticinin etkinliğini, öğretmen ve diğer çalışanların performansında artışı ve öğrenci başarısını beraberinde getirir. Bu gelişme, zincir şeklinde düşünüldüğünde, yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişim güçlendirildiğinde geliştirilebilir. Bu bağlamda, çalışmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul yöneticilerini çok olumlu algılamadıkları dikkate alındığında, onlarla olan iletişim ve etkileşimlerinin çok güçlü olmadığı ve okul yaşamının geneline yönelik olumlu tutum geliştirmelerinin de çok kolay olmayacağı söylenebilir. (Kalaycı vd.,2013) göre okul yaşamının niteliğine ilişkin öğrenci algısı ile okul bağlılığı alt boyutları arasında en güçlü ilişki, “okul yönetimi-bağlılık ilişkisi” boyutundadır.

Bunun yanı sıra LİSEYKÖ puanlarının çoğunda Spor Lisesi öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir. İki grubun ortalamaları incelendiğinde, Spor Lisesi öğrencilerinin “Öğretmenler”, “Statü,” “Okul Yöneticileri”, “Okula Yönelik Duygular” ve ölçek toplam puanlarının Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarında yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte spor liselerinde de hiçbir boyuta ait ortalama 4'ün üzerinde değildir. Yani aslında Spor Lisesi öğrencileri de okullarındaki yaşamın kalitesini çok yüksek algılamamaktadırlar.

Oysa öğrencinin okula yönelik tutumları, okul yaşamından ne ölçüde tatmin olduğu, akademik başarısı kadar diğer yönlerden gelişimi üzerinde de önemli bir etkidir

Yapılan analizlerde Spor Lisesi öğrencileri için en düşük ortalamanın belirlendiği boyutun LİSEYKÖ'nün Öğrenciler arası etkileşim boyutu olduğu ortaya çıkmıştır. Sarı'ya göre, öğrencilerin bireyler ve grup içerisindeki gelişimlerinde büyük önem taşıyan öğrenci-öğrenci etkileşiminin yapısı ne kadar olumlu olursa, öğrenme de o kadar kolay gerçekleşmektedir (Sarı 2006).

Çalışmada elde edilen bulgulara göre LİSEYKÖ toplam puanlarına ait ortalamalar anadolu lisesi öğrencileri için 3.13, Spor Lisesi öğrencileri için ise 3.56 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular genel olarak öğrencilerin liselerindeki yaşam kalitesini, çok yüksek olmamakla birlikte orta düzeyde olumlu algıladıklarına işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Bilgiç, S. (2009), İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Algısının Arkadaşlara Bağlılık ve Empatik Sınıf Atmosferi Değişkenleriyle İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Durmaz, A.(2008), Liselerde Okul Yaşam Kalitesi (Kırklareli İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri, Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Bölüm Dalı, Edirne.

Ersoy, A.F.(2005), Huzurevlerinde Yaşayan Yaşlıların Yaşam Kalitesi, III.Ulusal Yaşlılık Kongresi (İçinde), Ed. Şenel Ergin, İzmir: YASAD Yayınları,; S.379-390).

Gedik, A.(2014), Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Bağlamında Okula Yabancılaşma, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Malatya.

Gönen, E., Özmete, E. (2003), Quality of Life and Life Satisfaction Perspective of Elderly Women and Men in Turkey. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi,; 3 (1): 22-36.

Halawah, I. (2005), The Relationship between Effective Communication of High School Principal and School Climate Education,; 126 (2), 334-345.

İlmen, E. (2010), Okul Grubunun Okul Yaşam Kalitesi ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Kalaycı, H., Özdemir, M. (2013), Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi,; 33(2): 293-315 .

Karaduman, A. (2006), Physical Independence and Quality of Life in Old Age, Aging in Turkey (İn), Ed. Joseph Troisi, Yeşim Gökçe Kutsal Ankara: Hacettepe Üniversitesi GEBAM Yayınları, (S.65-84).

Karatzias, A., Power, K., Swanson, V., (2001), Quality of School Life, Development and Preliminary Standardization of an Instrument based on Performance Indicators in Scottish Secondary Schools, School Effectiveness and School Improvement,; 12(3): 265-284.

Kesici, A., Türkoğlu, A. (2012), Ortaöğretim Kurumlarının Okul Yaşam Kalitesi Düzeyi ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi İletişimde Kullandıkları Örtük Davranışlar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,; 31 (1): 149-162 .

Marks, G.N. (1998), Attitudes to School Life: Their Influences and Their Effects on Achievement and Leaving School, Australia, Australian Council for Educational Research Ltd.

Mok, M.M.C., Flynn, M., (1997), Does School Size Affect Quality of School Life ? Issues in Educational Research,; 7 (1): 69-86.

Mok, M.M.C., Flynn, M., (2002), Determinants of students quality of school life: A path model, Learning Environments Research,; 5: 275-300.

Sarı, M. (2011), Lise Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,20: 253-266, .

Sarı, M., (2006), Okul yaşam kalitesi: Tanımı, değişkenleri ve ölçülmesi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, , 3(32): 139-151.

Sarı, M., Cenkseven, F., (2008), İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi ve Benlik Kavramı, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 5:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>.

Sarı, M., Ötünç, E., Erceylan, H., (2007), Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği., Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,; 50: 297-320 .

Sarı, M., (2007), Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesi” ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Sarı, M., (2012), Empatik Sınıf Atmosferi ve Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine Etkisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,; 18(1): 95-119.

Tunç, E., Beşaltı, M., (2013), Okul yaşam kalitesinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, şanlıurfa birecik örneği, II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design, Famagusta – North Cyprus,; 330-333.

Yavuzer, H., (1995), Çocuk psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul,; 344 .